

РОЗ'ЯСНЕННЯ МОН ЩОДО ДЕЯКИХ ПИТАНЬ ПРАКТИЧНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛОЖЕНЬ НОВОГО ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ВИЩУ ОСВІТУ»

1. Щодо набрання чинності Законом.

Згідно з пунктом 1 розділу XV «Прикінцеві та перехідні положення» Закон набирає чинності через місяць з дня його опублікування, крім:

- абзацу третього частини другої статті 56 цього Закону, який набирає чинності з 1 вересня 2015 року;
- частини сьомої статті 44 та частини четвертої статті 72 цього Закону, які набирають чинності з 1 січня 2016 року.

Враховуючи, що Закон було опубліковано в газеті Верховної Ради України «Голос України» від 6 серпня 2014 року № 148 (5898), він набирає чинності 6 вересня 2014 року.

У той же час, абзац третій частини другої статті 56 Закону, в якому зазначено, що «максимальне навчальне навантаження на одну ставку науково-педагогічного працівника не може перевищувати 600 годин на навчальний рік», набирає чинності з 1 вересня 2015 року.

Окрім того, у підпункті 2 пункту 7 розділу XV «Прикінцеві та перехідні положення» Закону засновникам вищих навчальних закладів рекомендовано: «забезпечити приведення вищими навчальними закладами своїх освітніх програм у відповідність із вимогами абзацу третього частини другої статті 56 цього Закону, врахувавши при цьому, що нові освітні програми, які передбачають зменшення обсягу одного кредиту ЄКТС до 30 годин і зменшення максимального навчального навантаження науково-педагогічного працівника до 600 годин, починають діяти з 1 вересня 2015 року. При цьому зменшення максимального навчального навантаження на одну ставку науково-педагогічного працівника до 600 годин на навчальний рік не є підставою для збільшення чисельності штатних одиниць».

Частина сьома статті 44 та частина четверта статті 72 Закону, які стосуються нового механізму розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, набирають чинності з 1 січня 2016 року. Роз'яснення щодо реалізації цієї норми Закону буде надано додатково.

2. Щодо наукових ступенів кандидата наук і доктора філософії.

Відповідно до частини 6 і частини 7 статті 5 Закону науковими ступенями є доктор філософії та доктор наук.

Відповідно до підпункту 7 пункту 2 розділу XV «Прикінцеві та перехідні положення» Закону підготовка кандидатів та докторів наук, що здійснюється вищими навчальними закладами та науковими установами і започаткована до набрання чинності цим

Законом, продовжується в межах передбаченого строку підготовки. Особи, які закінчили аспірантуру або докторантуру до набрання чинності цим Законом, мають право на захист дисертації протягом одного року. За результатами захисту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук та наукового ступеня доктора наук здобувачам наукових ступенів присуджується науковий ступінь кандидата або доктора наук та видається диплом кандидата або доктора наук.

Згідно з підпунктом 8 пункту 2 розділу XV «Прикінцеві та перехідні положення» Закону науковий ступінь кандидата наук після набрання чинності цим Законом прирівнюється до наукового ступеня доктора філософії. Отже, особи, які мають науковий ступінь кандидата наук, згідно з новим Законом отримують всі права, передбачені у Законі для осіб з науковим ступенем доктора філософії. Відповідно, виходячи з конституційного принципу рівності громадян у правах (ст. 21), особи, яким вже присуджено (або може бути найближчим часом присуджено) науковий ступінь доктора філософії, прирівнюються у правах до осіб, яким присуджено науковий ступінь кандидата наук.

Згідно з підпунктом 9 пункту 2 розділу XV «Прикінцеві та перехідні положення» Закону особам, яким до набрання чинності цим Законом присвоєно науковий ступінь кандидата наук, за їхнім бажанням вищий навчальний заклад (наукова установа), у спеціалізованій вченій раді якого (якої) захищено дисертацію, може видавати диплом доктора філософії з відповідної галузі науки.

3. Щодо визнання дипломів і наукових ступенів, здобутих в іноземних університетах.

Міністерство освіти і науки України визнає та поважає автономні права вищих навчальних закладів України, закріплені у новому Законі України «Про вищу освіту» та у підзаконних нормативно-правових актах. Проте нагадує, що згідно з пунктом 1 частини 1 статті 1 Закону автономія вищого навчального закладу — це не лише самостійність і незалежність, а й відповідальність вищого навчального закладу у прийнятті рішень стосовно розвитку академічних свобод, організації освітнього процесу, наукових досліджень, внутрішнього управління, економічної та іншої діяльності, самостійного добору і розстановки кадрів у межах, встановлених цим Законом.

Згідно з пунктом 5 Положення про дослідницький університет, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 лютого 2010 року № 163, дослідницький університет відповідно

до законодавства у галузі освіти і науки має право «визнати дипломи про здобуту в зарубіжних університетах кваліфікацію магістра, доктора філософії, доктора наук та вчені звання доцента, професора для призначення на посаду наукового чи науково-педагогічного працівника в установленому законом порядку».

Варто зазначити, що відповідно до пункту 14 частини 2 статті 36 Закону з 6 вересня 2014 року вчені ради усіх вищих навчальних закладів матимуть право приймати остаточні рішення про визнання іноземних документів про вищу освіту, наукові ступені та вчені звання під час прийняття на роботу педагогічних, наукових, науково-педагогічних та інших працівників, а також під час зарахування вступників на навчання.

Виходячи з наведеного та враховуючи те, що реалізація вищими навчальними закладами зазначеного автономного права має кореспондуватися з відповідним обов'язком держави в особі Міністерства освіти і науки України щодо визнання цих дипломів, наукових ступенів і вчених звань під час процедур ліцензування, акредитації освітніх програм, створення спеціалізованих вчених рад, присвоєння вчених звань тощо, Міністерство освіти і науки України рекомендує визнавати на першому етапі реформування системи вищої освіти лише ті дипломи, наукові ступені та вчені звання, що видані (присуджені) «зарубіжними університетами» (іноземними вищими навчальними закладами) держав — членів Організації економічного співробітництва та розвитку (Organisation for Economic Cooperation and Development).

Міністерство освіти і науки України акцентує також увагу на тому, що «визнання» дипломів чи наукових ступенів має юридичну силу у тому вищому навчальному закладі, який здійснив відповідне визнання для прийняття на роботу чи для зарахування на навчання, і не розповсюджується

на випадки працевлаштування, у тому числі в інші навчальні заклади, чи для зарахування на навчання в інших навчальних закладах.

Згідно з пунктом 17 частини 1 статті 13 Закону Міністерство освіти і науки України «затверджує за погодженням із Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти порядок визнання здобутих в іноземних вищих навчальних закладах ступенів вищої освіти та наукових ступенів і проводить процедуру їх визнання, крім випадків, передбачених цим Законом». Цей загальний Порядок визнання буде поширюватися на осіб, які не працевлаштовуються на посади наукових чи науково-педагогічних працівників і не вступають на навчання до вищих навчальних закладів. У такому випадку суб'єктом визнання цих ступенів є держава в особі Міністерства освіти і науки України і «визнання» таких дипломів чи наукових ступенів матиме юридичну силу на всій території України (незалежно від місця працевлаштування чи навчання).

До приведення підзаконних нормативно-правових актів у відповідність з новим Законом України «Про вищу освіту» громадяни, які мають диплом доктора філософії, користуються усіма правами, передбаченими у відповідних нормативно-правових актах для кандидатів наук. Якщо в нормативно-правовому акті, в якості обов'язкової умови реалізації конкретного права, є вимога щодо наявності присудженого особі наукового ступеня «кандидата наук», то відповідне право може реалізувати також особа, якій в установленому порядку присуджено науковий ступінь доктора філософії. Тобто на осіб, які мають диплом доктора філософії, поширюються всі положення нормативно-правових актів, що стосуються кандидатів наук, спрямовані на реалізацію їх академічних прав і обов'язків.

Із текстом Закону можна ознайомитися: <http://pedpresa.com.ua/wp-content/uploads/2014/08/law-education.docx>